

'Imatges escollides' de la col·lecció privada de Gabriel Cualladó

Retrats de la memòria

El pròxim 16 de setembre el Centre Julio González estrena la temporada amb dues grans exposicions: la col·lecció privada de Gabriel Cualladó combinada amb tres de les seues peces, una segona, que recrea la trajectòria artística de l'Equip Realitat.

Ja fa anys que Gabriel Cualladó no exposa a la ciutat de València. La darrera vegada ho va fer a l'IVAM, el desembre de l'any 89, amb una

mostra antològica que acollia 175 treballs realitzats entre el 1955 i el 1989 part dels quals eren obres inèdites.

Avui, en canvi, l'Institut Valencià d'Art Modern torna a presentar el fotògraf de Massanassa sota una altra perspectiva. L'àmplia exposició que recull el fons de Cualladó va donar a l'Institut, l'abril d'aquest mateix any, posa de relleu no sols la màgia del caçador d'imatges que és el mateix Gabriel Cualladó, sinó també –i aquest és un dels factors més interessants– les relacions que ha mantingut al llarg de la seua vida amb l'elit de la fotografia local i estrangera. I és que la col·lecció d'aquest curiós personatge de l'Horta conté peces –algunes comprades, altres regalades– dels artífexs de l'art del visor, com ara Cartier Bresson, Ouka Lele o Man Ray.

La donació, per la seua part, consta de 600 obres valorades en 600 milions de pessetes. En un primer moment havien de ser cedides al Centre Reina Sofia de Madrid però finalment van trobar el seu destí al Centre Julio González de València.

TESTIMONIS DE LA HISTÒRIA

La fotografia congela una parcel·la de la història. Captiva el moment; cristal·litza l'anècdota i descobreix el misteri. La fotografia, inevitablement en la seua essència, testimonia el passat. Descriu l'instant i visualitza les seues circumstàncies. De retruc, obvia la infraestructura creativa, els materials i, sovint, la intencionalitat del seu autor.

Habitualment, es debat, el caçador d'i-

El Rastro, Gabriel Cualladó, Madrid, 1980-81.

RAFAEL CUALLADO

Roadside Stand, Walker Evans. Alabama, 1936.

matges, en la seua obsessió quotidiana per destacar l'anècdota insignificant, l'efecte màgic que es genera quan diversos elements secundaris, trivials al capdavant, conflueixen, en un punt de l'espai i del temps. I aquest fotograma latent en la jun-

glia urbana, rural o natural, és allò que captiva Cualladó i a través del qual ret homenatge a la "intrahistòria" anònima que no té lloc en els annals de la Història.

La seua fotografia no és documental, no forma part de cap atestat informatiu; és,

sovint, un destacat de la memòria, un testimoni del passat, el qual, en observar-lo, transmet i transporta automàticament experiències viscudes, una "prehistòria" que comença en els anys 50, en plena postguerra espanyola.

L'art de Cualladó és impressió, detall, representació despullada de qualsevol traça d'anecdòtic. És estreta correspondència entre la memòria afectiva i el seu referent. I en aquest sentit, es pot parlar de la fotografia de Cualladó com d'un art poètic. No obstant, els seus treballs s'enquadren perfectament en uns paràmetres espacio-temporals; ofereixen unes dades ambientals perfectament identificables, unes precisions que no admeten errors.

El seu art és una reivindicació ètica i estètica de la marginalitat, d'allò insignificant; de barris, racons i personatges, urbans i rurals, que queden fora de la dinàmica social. O bé, al contrari, d'aquelles figures i actes emblemàtics de la quotidianitat, que conviuen d'una manera directa i inevitable amb la rutina. *L'Enterrament* o *Guàrdia urbà* poden ser-ne dos exemples ben il·lustratius, així com la sèrie de 40 fotografies d'*El rastró*, realitzada a Madrid durant els anys 80 i 81.

Però freqüentment l'obra de Cualladó sublima paisatges i detalls circumstancials engolits unes vegades per la insistent presència de la figura; altres per la fatal frontalitat del retrat. O, fins i tot, pel joc d'ombres difuminades en una aurèola de misteri. S'f. Gabriel Cualladó és retratista.

L'univers del fotògraf de Massanassa, individualista sens dubte, participa d'un hermetisme guiat únicament per la sensibilitat del creador, comparable, al cap i a la fi, al neo-realisme italià, en què el context submergeix els figurants en una grisor desmembrada de postguerra. Cualladó, per contra, no s'adhereix a la idea de poble i al populisme que defineix aquest corrent italià dels anys 50. Qualsevol enquadre és vàlid per a congelar la presència humana: la frontalitat casolana i familiar de la seua mare asseguda a l'engron-

Guardia urbà, Gabriel Cualladó. Madrid, 1957.

RAFAEL CUALLADO

sadora, la dolçor decadent del somriure de la *Gitaneta* posant enmig d'un abocador. O el rostre abrupte i treballat d'un ferroviari basc. O la presència etèria, espectral gairebé, d'una dona qualsevol, captada al vol, a la *Rue de la Paix* de París el 1962.

CUALLADÓ, UN 'BUSINESS EXECUTIVE'

Business executive, curiosa fórmula de l'anuari *Who's who in Spain* per a definir-lo. I és que Cualladó va ser home de negocis. El seu oncle regentava i posseïa a Madrid un empori del sector del transport de mercaderies. Una empresa pantagruèlica amb 14 delegacions a diferents ciutats de l'Estat espanyol.

Als 16 anys, fill de llauradors modestos i nascut a Massanassa -l'Horta Sud-, Gabriel Cualladó es trasllada a Madrid. Entra a treballar a l'empresa del seu oncle, de 8 del matí a 12 de la nit, un horari que li absorbeix el temps que emprava per a seguir, per correspondència, alguns cursos de comptabilitat o francès.

Amb una senzilla càmera Capta, que li va costar 90 pessetes, es va iniciar en l'art fotogràfic, allà cap a l'any 51. Els resultats no el van convèncer gaire, però sí que va descobrir els misteris i la màgia de fixar, reflectir i expressar en negatiu records, sensacions i sentiments.

El seu interès per la fotografia s'accentua fins al punt d'ingressar en la veterana Real Sociedad Fotográfica de Madrid on coneix Juan Dolcet, Rafael Romero, José Aguilar i el més veterà, Leonardo Cantero. Tots cinc es troben units per una inquietud renovadora.

És en aquesta segona meitat dels 50 quan Cualladó coneix un dels seus bons amics: Ramon Masats, que acaba d'arribar de Barcelona per a treballar com a reporter. Juntament amb Masats, Gómez, Cantero i Ontañón, Gabriel Cualladó funda, el 1959, un grup anomenat La Palangana, nom que, per cert, fa una clara al·lusió a l'univers fotogràfic.

Simultàniament, el fotògraf valencià participa en la dinàmica d'exposicions i concursos, sense abandonar la gerència de l'empresa familiar que posteriorment heretarà a la mort del seu oncle. A finals dels 80 s'allibera de la càrrega empresarial. Aleshores, i només així, el visor de la seua càmera, aconsegueix captar aquella expressió, com defineix l'artista, "directa, però intimista" que és Cualladó mateix.

Eliseu T. Climent

Publicitat, Francesc Català Roca, 1954.

IVAM

Two boys smoking in Central Park, Diane Arbus. Nova York, 1963.

IVAM